

לשבת סבוכים

להתעלס בזוג

למשל: בחלום ישבנו סבוכים ואז ליוויתי אותה רק עד לשער ביתה שלא להסתבך עם משפחתה. יחסים בינו לבינה קרויים בארץ "לצאת", שזה הרבה מעשים פרט ליציאה... מונח אמין יותר יש בשיר "ליד הגדר בגבת", אותו כתב אלי סט מקיבוץ גדות, שגדל אצלנו כילד חוץ, בשורה כדלהלן: "... ליד הגדר ישבנו סמוכים, ישבנו סבוכים, קוצים למטה ורוח מעל, פוחדים להביט... שלא יגידו בגבת..."

ברוש

חתיך

קיבוץ א' של השומר הצעיר הגיע מביתניה לבית אלפא ועימו שנק'ה. המיעוט המפא"י עזב את בית אלפא ועבר לרמת יוחנן. ממיעוט זה פרשו שנק'ה ויהושע כהני כמשפחה יחידה לגבת. יוחנן בנם התקבל לכתה ד' ועשה רושם עז בממדיו ובמראהו. אין פלא שעוזי אהרוני-ויגודסקי בחר לתאר אותו בדמות "ברוש" תמיר ונאה, וכתב עליו: "יוחנן זה ברוש יפה, מה נשמח בברוש הזה!"

היה או לא היה

רבילות בקנאה

בשנות ה-80 ראה שי בן יוסף את יובל הדרי ועידית בן חיים משוחחים, ומיד צייר לעצמו תמונה דמיונית של הקורה בין השניים. אך כשהדבר לא התמשך, הציג את הקושיה במילות שירו של המשורר אלכסנדר פן "היה או לא היה". מאז, בכל פעם שרצו לספר על שניים "שמתחילים" אמרו "היה או לא היה"...

נעלי סירה

נעלים נשיות חגיגיות

בשנות ה-50 נעלים ללא עקב ועם סוליה רכה היו נעלי השבת של בנות הנעורים. בהן הופיעו למסיבות החברתיות, ונעלו אותן על גרביים אלסטיות, שחבקו יפה את הקרסול ולא התקמטו.

הבנות שלנו

עלמות שהגיעו לפרקן

בנותינו חונכו לצניעות בהופעתן. אך הטבע עשה את שלו, והמתבגרות מצאו דרכים "חלוציות" להבלטת קסמן הנשי: מטפחת ראש וצוואר בשנות ה-30; צמות, קוקו וסרפאן בשנות ה-40; חצאית קלוש וחולצה רומנית בשנות ה-50; גנדור שה"הבנות שלנו" אמצו בצפייה לתשומת לב הבן המסוים בין "הבנים", במחשבה טהורה יותר אך בכוח משיכה דומה לזה של העולם "המנוון" מעבר לגדר.

מרומי הערימה

גורן אוהבים

גבת בעשור הראשון טענה לפוריטניות. ללא "בחורות בגורן ובליל לבנה", כבגדוד העבודה וביבניאל. היתה פעילות כזו ויעידו עשרות הילדים שנולדו... אך רק בשיר הגבתי "כי אזכור ימים עברו" של יהושע רבינוב, יש רמז לכך כשהוא אומר לה באחוזה מליצית: "בואי נעלה אחות למרומי הערימה..." מה פלא שהבית החוזר בסוד "היחד", מתמוגג ביבבה שלו, שלה ושלהם: "אוי יו יואי".

נו"ן התענוג

האות "נ" שבגבתית רמזה לתענוג

אות שימוש, למשל: שוקי-שנוקי; שמיר-שנמיר; שיקסה-שניקסה "נון התענוג" נבעה מהאימרה: "שינה בשבת תענוג", ביחד זה "שנבת". בידיש מסופר על בני זוג שקבעו לעשות אהבה בכל הימים ששמם כולל נו"ן. כך עשו בזינטיג (יום א'), מונטיג (יום ב'), דינסטיג (יום ג'), מיטווד (יום ד') - "אוי ווי - אין נו"ן". יום אחד הפוגה עם פיצוי בדונרשטיג (יום ה') ואחריו פרייטיג (יום ו') ללא נו"ן. שוב להתנזר. ובאה שבת והגבר החושק מתפרץ: "מחר שנבת" (שנבעס). כך הודבקה האות נו"ן לכל שם שהחל בשי"ן, אם דימו לראותו מתפרפר עם נשים. למשל: שאול! מכיוון שהתפרפרת, נקרא לך שנאל. יוצאים מן הכלל בעלי השמות המתחילים באות "נון", להם יש להוסיף בראש המלה את האות "שי"ן" למשל: ניסן-שניסן; נוח-שנוח. שים לב: במלים: שניצל, שנאפס, שנורקל-כלולה נו"ן התענוג במילה עצמה.

תענוז

תענוג מיני

המושג "שינה בשבת תענוג" לא כוון לילדים ולנוער, אלא ל"אבא ואמא" בתחום חיי האישות. לכן עם השתחררות לשון הצברים, ולא נזכיר כאן שמות, היו לא פעם מדגישים זאת במפורש, בהחלפת האות גימ"ל באות זי"ן הידועה כנשק, שאומץ בעגת הארץ כנשקו של הזכר.

מה רוצות ומה רוצים

איזון בין מינים

ההורים חרדו לבנות הבוגרות שנאלצו לעבור בקמפ בדרך לבית הספר ברמת דוד, והזהירו מחיילים מיוחמים וסתם "קשר". על כך ענתה תמר בן צבי בלשונה השנונה: "מה שאנו רוצות, אנו אומרות בידיים. מה שהם רוצים – אנו יודעות..." החיילים אכן גילו משיכה, ולכן ליתר ביטחון נקבע להם פלמ"חניק כמלווה לבית הספר וממנו, ואולי גם כמושא אפשרי ליצירת "קשר משלנו"

לא תצליח אבל תנסה

דרוש ייעוד בלתי מושג

שמורים שמות הוותיק הייצרי שאמר לנכדו המתבגר בצלמו, כדבר גבר אל גבר: "לזיין את כל הנקבות בעולם לא תצליח, אבל תנסה".

לקשור לו גומי

להרגיע יצר

בדיר נהגו לקשור לטלאים גומי סביב האשכים כדי לסרס אותם בהדרגה. לפי פיני גודמן – ברטוב הוצמד מונח זה גם לחברים שרצו או אף ניסו לממש תשוקה עודפת אצל בנות זוג נוספות. עליהם נהגו לומר: "צריך לקשור לו גומי, שיירגע".

לקשור לו סינור

לרסן נואף

בעונת הייחום לקחו אייל, קשרו לו סינור לכיסוי אברי מינו, והכניסו אותו לעדר. כל כבשה שלא זזה כשקפץ עליה, "גילתה" בכך שהיא מיוחמת, הוצאה להרבעה עם האייל המתאים להשבחת הצאצאים. כך הפכה קשירת הסינור למעין אמצעי מניעה לזכרים. לכן כשראו מישהו ששלח מבט עוגב על נשים בכל שהיו, אמרו שיש לקשור לו סינור... אכן היו כאלה אפילו בין החלוצים, בכל הדורות בגבת.

הוא עושה חור

זועת ליל הכלולות

בגיל 11 ארחו בנות "שחף" ילדה בת גילן מחיפה. העירונית, קלטה משיח הוריה, ש"החתן בליל החתונה, מכניס משהו ארוך ועושה לכלה חור..." כשסיפרה זאת למארחות הן חוו סיוטי לילה ולא העזו לשאול את ההורים. למזלן בת הכיתה נילי ורדי שוחחה בגלוי לב עם אמה שרה בת שלום. שרה סיפרה לבתה את האמת, אותה העבירה לשאר הבנות, והסערה נרגעה.

החור

נקודת התצפית

בגיל 9-10 הופרדו המינים במקלחת במחיצה. הבנים, סקרנים להציץ איך מתפתח הציץ, חצבו חור במחיצה, שהבנות מצדן סתמו בסמרטוט, או עלו הבנים לגג והציצו דרך חורי האוורור. פעם נחת צנחן בריטי על הגג, כשצעקו לבנות שהוא נפצע, הן לא חששו לחייו, אלא פן "יציץ" להן... ומיהרו להתכסות במגבות ולהתכרבל בפיות.

נשיקה גורמת הריון

שקר מנע של הורים

ברכה מקבוצת "שחף", בת אריה ודבורה פרניק, הייתה מגיל 14 חברתו של שלמה עמאר מחברת הנוער. לצד דאגת ההורים לבתם המתבגרת, הם חששו גם מהפער התרבותי – עדתי בין עירוני מעדות המזרח ובת קיבוצניקית. האם יצאה מגדרה למנוע זאת ושיקרה לבתה כי "נשיקה גורמת הריון", אך את האמת הם גילו מניסיונם. האהבה הייתה חזקה מההורים, ומאוחר יותר הם נישאו זה לזו.

לקנות אותה

להשיא אותה

טיול קבוצת "חצב" לעילוט, התארח במאהל משבט אל היב. בביקור המפתיע ראתה אשת הבדואי הזדמנות לשידוך. היא התלהבה מרעיה בן שושן – ברושי, ומסיבות השמורות עמה ביחסיה עם בעלה פנתה בהצעה לקנות לו את רעיה בת ה-12 כאישה שנייה. המורה חיך ומיהר לעזוב את המקום, עם הילדים שנדהמו מפער התרבויות.

בתך אצלי

אנו מאורסים

בנות "דרור" התאהבו במדריך משה לבנדה – ניצן מחברת הנוער מגרמניה. אך הוא דבק באביטל, אולי דווקא מפני שהסתייגה ממנו. בגיל 16 הלכו הילדים לישון כרצונם בלא שעה קבועה. פעם רצתה שנקא להציג את אביטל לאורחת שביקרה אצלה. סרו לבית הילדים – ו"הילדה" איננה. שנק'ה אצה אל משה, שיצא מאוהלו, וסיפרה לו שהבת נעלמה. כשמשה התאושש אמר על רקע האוהל החשוך: "בתך אצלי..."

מאה מטר הליכה וריצה

דומה דודי לצבי

משה לבנדה – ניצן, החבר של אביטל, עבר ב-1943 קורס מ"כים של "ההגנה" בעין חרוד. לעתים קיבל "After Duty" מהערב עד בוקר המחרת. האהבה סערה, ובהיעדר תחבורה יצא לדרך בהליכת 100 מטר וריצת 100 מטר לסירוגין והגיע תוך 3-4 שעות אל בחירת לבו. ככתוב: "דומה דודי לצבי... הנה זה בא מקפץ על ההרים מדלג על הגבעות..." כך גם בבוקר המחרת, כשלעתים רחוקות נסע בטרמפ חלק מהדרך.

סוללה שלמה

מעריך אברי הזכרות

כשהחלה ארוחת הבוקר במספוא שלחו את חיים שמטניק, פליט השואה, להוביל את עגלת הירק. חיים ידע שיש יותר מביצה לאיש, אך כששב לא הייתה אחת בשבילו והוא זכר להם את זה. פעם רצו "לפייס" אותו, ונחמן שנקר אמר לו "היום יש לך שתי ביצים!" חיים רצה לומר לו שהוא "פוג" והשיב ביידיש: צוזאמן מיט דיר סאיז א גאנצע גרניטור" שפירושו: "אתך ביחד זוהי סוללה שלמה"

להשפריץ אותך לקיר

חבל שאתה קיים

תמוז ברק מספר כי כשהתגררו ביוסף שיפר, מנהל אולם השיחול במפעל, הוא נהג להשיב: "חבל שאביך לא השפריץ אותך אל הקיר", במובן: "חבל שנולדת". כאן השתמש בפועל מהעגה הישראלית שמקורו "שפריצען" ביידיש, ממנו עשו שרש מרובע "שפרץ" שהיטו בבנין הפעיל "להשפריץ". היתה זו גוזמה גדולה בתיאור הטפטוף... כשלמען הגדלת הרושם הוצב בסיפור "הקיר" המזכיר "העמדה אל הקיר".

מתי זה כבר עובר לכם

באיזה גיל חדלים להתחרמן

כשישבה לאכול, ליוותה ברכה רבינוב בלגלוג קנאי, את עמיתיה הוותיקים שהתקרבו לגיל 70, אך עדיין נהגו לשלוח מבטי ערגה מיוחמים לעבר מצעד המתנדבות הצעירות שנכנסו לחדר האוכל בלבוש מפתה... לפתע פנתה אל היומנאי שישב לצדה ואמרה לו: "מתי זה עובר לכם סוף-סוף?!"

אטרקציה

בחורה בלבוש חזה

כשעמוס מלכין עורך היומן רצה לסקר את המתפרה, פנה לחיה שרצקי-סימקובסקי בשאלה "מהן האטרקציות כאן?" על כך השיבה לו חיה: "דווקא יש אטרקציות, אבל הן מסתתרות מאחורי וילון".

פוזיק

הבטן

שם עצם יחיד- פוזיק, בריבוי - פוזיקים. למשל: היא לובשת חולצת בטן ורואים את הפוזיק.

אין לי מידע על מקור המונח שהחל במלה פוזה, שהוקטן ביידיש לפוזיק. ייתכן שפוזזה מקורו בפופיק, שם הקורקבן ביידיש, המתייחס לבטן כולה או לחלקים שונים בחצי התחתון של הגוף.

פיפיק

האבר הזכרי

המקור הוא טבור בטן האדם, שנקרא ביידיש פיפיק או פופיק. המיקום בבטן הפך אותו גם לשם קיבת העוף - קורקבן. זה פשר הבלבול שלנו בין טבור-קורקבן-קיבה בגופנו בעגה העברית המדוברת. אך בבית התינוקות שלנו הורחב המושג. מכיוון ששתן קרוי "פיפי", קראו גם לאבר הזכר "פיפי", שבגלל זעירותו אצל התינוק נוספה לו סיומת החיבה ונוצר פיפיק, שהיו לו שתי משמעויות.

פיפיה

חנות במכנסי בנים

השם נוצר בהשראת "פיפי" ו"פיה", כמונח "נקי" בפי מטפלות הילדים. מבוגרים החזיקו במונח "חנות" בתחושה שהוא גם מוקד של היצע...

מכנס קצר פוץ גדול

שוויצר חרמן

עבדנו במכנסיים ארוכים ונעלים גבוהות, להגנה בפני הבלתי צפוי בשדה החציר. אך היו כאלה שלבשו מכנסיים קצרים, חרף אי הנוחות, להציג גו חטוב לעין השמש ובנות מזדמנות, שלתשומת לבן ציפו ברמ"ח אבריהם. על אלה היה איצ'ה מאיר אומר: "קערצע הויזן - לאנגער פוץ" (מכנסיים קצרים - פוץ גדול), אולי גם מקנאה, כי לא פעם תשומת הלב זכתה גם במימוש של יותר מזה...

שמה אודם

מתמרקת

בניגוד לאמונתנו בכוח האדם, קידשנו יופי טבעי וגינינו ניסיון לשפר כיעור כנוהג "בורגני". חייצ'ה אף ויתרה בשנות ה-40 זמנית על מרגנית בירשטין כמורה לאנגלית, כי שמה אודם ועגילים. בחוג הנוער אמר יוסף פינסקי שמרגנית "לא משלנו", מבלי שידע שחברותיו עשו בסודי סודות אפילציה, גבות ועוד. "הטיפוח" אומץ לבסוף בתירוש של "טיפול בעור", ובנותינו זכו לאיפור ממש רק בשלהי שנות ה-70.

ריקודים סלוניים

ריקודי גיפוף

בגיל 13 למדו בנות "שחף" מחברת הנוער "ריקודים סלוניים מושחתים" – לעומת ריקודי העם בסערה, בשורה ובמעגל. הורי הבנות חששו ממינייות יתר בטרם עת וקבעו, שריקודים סלוניים הם גיפוף מיני, מגילויי הניוון בחברה הבורגנית. היכול להסיט אותם מדרך האהבה החברית. הבנות נקראו לביורר והמחנכת רחל ברקין אמרה להן "שזו בושה וחרפה".

אסור

לא להציץ, וילון – מחיצה

בהכשרת קלץ גרו בחורים ובחורות באולמות מעורבים. לכן כשמישהי מהבחורות עמדה להתפשט או להתלבש, הייתה נשמעת הקריאה "אסור", בהטעמה במלעיל. כמו שבפלמ"ח אמרו "זקס", ו"עוצר" כשהשכנה באוהל התלבשה או התפשטה "אסור" הפך על כן גם שם של וילון ההפרדה שהיה מורד בכל פעם שעמדו להחליף בגדים.

עירניקית מגונדרת

חורגת מ"תקן" הלבוש

עד שנות ה-60, לבשנו "פשוט" אפילו בחג. לבחורים היה המחסור סממן גבריות. עם היפות שבחברות שללו גרבי משי, אודם וכו', כאופנה עירניקית מגונדרת. הבנות שבלטו פחות ורצו גם כן להיראות במיטבן, הוגבלו בקישוטי מטפחת וכובע. העוול תוקן עם גילוי הסרפן והחולצות הרקומות, הרומנית והתימנית, שהוכרו כ"חלוציות" חרף מחירן הגבוה, כי היו "תלבושות עממיות".

אנחנו בבגדי עבודה

צריך לדעת איך להופיע

בשנות ה-50 בא אדריכל מהעיר עם מזכירה צעירה שלא הייתה עולה לרבע הגמר כ"מלכת היופי" בגבת. אך בנעלי עקב, גרבי משי מתוחים שגילו רגלים "חטובות", עגילים ושמלה שהבליטה "יתרונות", משכה תשומת לב. חלוצינו לא התאפקו מלחמוד אותה, כשעמדה לצד חברותינו שהיו בבגדי עבודה מלוכלכים וגסים, שהעלימו נשיות... לשאלת שוכר אם הם מוכנים לצאת לסיור בחוץ, אמרה: "אנחנו בבגדי עבודה".

קטנות בסוד היחד

עריות משלנו שלא לפרסום

בקורותינו היו פה ושם גם מעשים מגונים בקטינים, ברמה זו או אחרת. כדי לא להרוס את הדימוי העצמי של חברת מופת, טופלו המקרים בסודי סודות בהצלחה ראויה. נותרו צ'זבטים מפה לאוזן, כשאין יודעים בדיוק "מי עם מי ועד כמה". אך אלה אימצו את שם הספר "בסוד היחד", שהיה שיר הלל לכולנו כשלא "בזנו ליום קטנות", וחברו אותן ל"קטנות בסוד היחד" להעיד שלא הלכנו רק בגדולות ועם "גדולות".

לא בת

איננה בתולה

בני חברות הנוער היה חונכו בבית לאי קיום יחסי מין עם בנות ללא נשואין. לכן הופתע המדריך מרדכי הורניק-צור, כשהוזעק, כי "כל הבנים מזיינים בת אחת". בתשובה לשאלתו איך העזו, השיבו לו ש"היא לא בת. היא כבר פתוחה". כי כשנודעה לבנים עובדה זו, דרשו בלא רגש "שתתן גם לחברה שלה". היא נשברה והם בעלו אותה לפי תור. מבואסת, סרבה להמשיך ואחד החלשים "שקופח" הזעיק את המדריך.

השלגיה

מתנדבת שנתנה

למרפאה נודע מבסיס חיל האוויר, שחייל נדבק בזיבה לאחר שקיים יחסים עם מתנדבת בגבת. אז הגיעו למרפאה גם כמה מנערינו שנדבקו במחלה. הסתבר שמתנדבת נענתה, שכבה בחדר המקרין בבית הרשל ונערים בתולים בני 13, עלו אליה-עליה בזה אחר זה וחוו בעלת נסיון בוגרת, שזכתה בשם "השלגיה". הילדים טופלו במרפאה, אך מעניין שלצידם הופיע חבר מבוגר מגבת, (השם שמור) שנדבק גם הוא...

אסורניק

שם חיבה לחזייה

שם עצם. יחיד אסורניק וברבים אסורניקים
(עם סיומת הריבוי ביידיש)

בקלץ לוותה כל לבישה באולמות המעורבים בקריאה "אסור", כדי שבחורים לא יציצו בלי כוונה. כרגיל בעת התפשטות נחשפת ראשונה החזייה, לכן זכתה בכינוי אסורניק. כך נוצר שם עצם "קיבוצי" תואר פועל עברי, עם סיומת חיבה רוסית, בתוך שפת היידיש ששלטה בהכשרה.

לקנטט

לפארטט

פֿעל מְרַבֵּעַ - במשקל פֿעל בלבד:

קִנְטֶטֶטִי - מְקִנְטֶטֶטִים - יִקְנֶטֶטֶטוּ - קִנְטֶטֶטוּ
למשל: כשהורידה את האסור ונשארה אתו, אמרו החברה: קִנְטֶטֶטוּ בשקט לא נפריע בצפיפות בקלץ פרחו יחסי "הוא והיא", לרוב ללא יחסי מין מלאים, בהעדר אמצעי מניעה ותנאים לגידול ילדים. קראו לזה "לקנטט". מקור המילה אינו "קנטטה" מוזיקלית וגם לא היידיש, אף שביידיש "קין טטע", שפירושו "אין אבא", הולם את הנושא... השם קנטוט בא מ"קנטען" ביידיש, שם שנוצר על רקע המיטה הצרה, שבה בן הזוג יכול היה לשכב רק על ה"קנט", ברזל השוליים - כשחלק מגופו תלוי...

פּרובלם

חברה אינטימית

פרובלם הוא מה שקראו הפלמ"חניקים "זבונית שלו", וכיום "החברה שלו". "פרובלם" ביידיש "בעיה", שנלוותה לקיום יחסי אישות בצפיפות בהכשרה, וחיפוש דרכים חלופיות לייחוד, גם בקולנוע. לאה שבח סיפרה שמאיר לקח אותה לקולנוע בעיר בכסף פרטי, שלא נתן לקופה המשותפת. הם נכנסו בחושך שלא יתגלו. והנה אך נדלק האור, הם ראו כמה מ"מנהיגי ההכשרה" המטיפים בשער, שהגיעו לכאן גם הם...

אדישה ולא רודפת

דרך מלך ללב גבר

שרה בת שלום, אם מוטי יעקובוביץ, אמרה לבתה נילי ורדי: "את רודפת - הבחור בורח. כשאת אדישה - ירדוף אחריך". אכן "ברחה" לאביה בארה"ב לחודש שנמשך שנה. הקשר נותק ונילי קבעה בצער שאמה טעתה. רק לאחר שנים, כנשואה לבחור אחר, גילתה בבית מכתבי אהבה מהחבר שלא הגיעו אליה, כי חנה מהדואר השיבה אותם לאמה... שרה צדקה בקביעתה, אך נקטה בכל האמצעים שלא תתממש.

לא רוצה להתראות

לשמר זיכרון עלומי

בין מחזרי חנה פסטרנק-שריג היה גם ברוך אייזנשטט-אזניה, מראשי התנועה וחבר כנסת, איתו קיימה קשר כל השנים בפתקי ברכה וד"ש. לעת זקנה, כשהוזמן להרצאה בגבת, מסר "דרישת שלום לחנה". בשמעה זאת ביקשה חנה מרכז התרבות שלא יביא אותו לדירתה, כי אינה רוצה לראות ולהיראות, ומוטב להם להישאר עם זיכרון דיוקן הבחורות...הוא בא, הרצה ונסע, והם לא התראו.

אחד לשנייה

יחסי הוא והיא

הקבוצה ההוזה של "השומר הצעיר" בביתניה, שהציג יהושע סובול ב"ליל עשרים", כתבה יומן הגיגים. כשעברו לכביש חיפה-ג'דה הוציאו לאור בדפוס את היומן בשם "קהילייתנו". שנק'ה כהני חברת הקיבוץ כתבה גם היא שם: (עמ' 92): "אני חושבת שלא נמצא את הדרך אחד לשנייה, כל זמן שלא נוכל למצוא זה בזו את הערך האנושי השווה, כל זמן שלא נראה זה בזו את הנשמה..." פמיניזם חלוצי בשנת 1920.

מטפלת יחידים

חברה שדכנית

חיה קפלן בשנות ה-50, וציפ'קה הרדוף בשנות ה-70 היו "מטפלת יחידים". אוזן קשבת לכל רווק, גרוש ואלמן בגבת. בשיתוף הוועדה הארצית הוציאו יחידים מהקיבוצים ל"שבתות בצוותא". פה ושם גם הבזיק ניצוץ בין שניים. ה"מטפלות" התגאו למנות את הזוגות שנוצרו בתיווכן, הגם שהזוג הכריז כרגיל שזו היתה התאהבות ממבט ראשון.

חופש מצב רוח

ניתוק כפיתרון לבעיה

זה היה חופש שכיח לגבי רווקים, זוגות בבעיות ושאר משברים. החופש לא הוגבל בזמן זוכה בהבנה. היה בו ניסיון לפתור, במקרים רבים, לחצים גדולים בחברות הקטנות שלנו. אך בכל סוגי החופש היה דבר אחד ברור: הקיבוץ אינו עוזר חומרית לאיש הזה, האמור להסתדר בכוחות עצמו.

גרינע ז'אבע

מצומקת בעלת חיות

"גרינע ז'אבע" פירושו בידיש "צפרדע ירוקה". שייקה גונר כינה כך חברות דקות גזרה שנראו בעיניו. כמגרעת בעידן שמפלי בשר נחשבו כרכיב מחמיא מן המניין גם בחברת הצנע הקיבוצית.

דארער טשווק

מצומקת חסרת גמישות

דארער טשווק" פירושו "מסמר רזה" בידיש, כך קראה שרה פלינקר-וישנייה לחברות דקות גזרה שנראו בעיניה רזות מדי חלשלושות. דבר שבלט בעת הריון. כשהצברים קראו להן "שרוך עם קשר".

בשריד הדירות קטנות

זה לא מקום למצוא בת זוג

צחי איזנר היה רכז ועדת הדירות, כשתומר קציר סיפר שהחברה שלו היא מקיבוץ שריד. צחי, נתון כל כולו בתוך המרוץ להרחבת דירות ובנייה חדשה, הגיב: "חברה מקיבוץ שריד זה לא כדאי, כי הדירות שם קטנות..." מוסר השכל: רצוי לחפש בת זוג מישוב קהילתי, כי להוריה יש ווילה...אם לא מסביון...

העיקר זו בת האיכר

עיקרון קורס לפני העיקר

מימרה ידועה זרה לנו, כי בארץ לא פגשנו "בת איכר" כמו בגולה. אך חיים כהן מראשוני קבוצת פינסק מעיד, שאמרו כך כבר ב-1926, באחוזות איכרי פתח תקווה. בנות האיכרים, עלמות חן גאות מטופחות נראו כחלום, כשהביטו עליהם מלמעלה כעובדים קשה באחוזתם, בזוהמה בשכר רעב. רק במקרה נדיר כבש חלוץ חמודות בקסמו, לב "בת איכר" כלשהי, שהראה כי לחלומות יש לפעמים סיכוי במציאות...

הנסיכה האיטלקייה

מתנדבת מאיטליה

כרוב צעירינו חווה ראובן בן דוב "סטוק" דווקא עם המתנדבת האלמונית מאיטליה. לאחר שנים הופיעה תמונתה בעיתון כבת המלך. ראובן שרצה להתפאר וגם לזכות בתשלום הזדהה כבן גבת ופרסם בעיתון "העולם הזה" כתבה בשם: "שכתתי עם נסיכה איטלקייה". כל הארץ ראתה וחייכה, אך חסודי גבת הזדעזעו, לא הרשו כל תגובה רצינית או לגלגנית בשל כבוד המשפחה, ועברו לסדר היום.

אוהבת סטריאו

קשר לשני חברים

על אחת הבנות שהתלבטה משך זמן רב במי משני חבריה לבחור, אמר הלל עידן: "היא אוהבת סטריאו" בו שני "הרמקולים" זהים... מצ'ואיזם אופייני אפילו בקיבוץ. לא אמרו כך על גברים, ש"מותר" היה להם "להתלבט" לא רק בין שתיים אלא כיוונו "פוקוס" בין כמה וכמה חברות בראייה מולטיפוקלית.

"זאתי היא! קרא רוברט עכשיו אני יודע מי היתה

אצלי

כמיטה!"

מימי

חייל קיבוצניק הניך את בת מלך איטליה כמתנדבת. עוד שוליה אחד מצא שהיא מאהבת

רוברט

נסיכה במיטה

ט וראי 201607 רוברט יוסלזון לא האמין למראה עיניו. תמונתה של מדיה ביאטריצה ("טיטי") דה-דאבויה, צעירת בנות מלך איטליה לשעבר, אומברטו. ששהתה באינקוגניטו כמתנדבת בקיבוץ גבת

שבי על הכנף

אני רוצה אותך לידי

באימרה "שבי על הכנף" נהג להזמין אותה מדי פעם לעלות ולשבת לצדו על ה"פרגוסון" כשירד "לסגור מים". השניים הקרינו קירבה רבת ריגוש, כנראה לא הרבה למעלה מזה. לא תנחשו מיהם. שכן הוא היה פנוי, אך היא, ניצולת השואה, שלא העזה לפרק משפחה, אף שהייתה נטולת נחת. לבסוף זה נגמר, כי במציאות, שלא כמו בסיפורים, יש לגיבורים סוף, וכל אחד עלה בזמנו בדרך האישית... לגבעה.

נחמה שלמה

לזכות בכול

יצחק שחר הכיר את נחמה כנהג, כשלקח במשאתו טרמפיסטית צעירה שהתיישה לצידו. הייתה זו כנראה אהבה ממבט ראשון, כי כאשר אמרה לו שקוראים לה נחמה, השיב: "הפגישה הזאת היא חצי נחמה, ואני רוצה נחמה שלמה..." והציע לה קשר והקמת משפחה. השנים היו לזוג והורים לילדים, מוות מוקדם עקר את שניהם מנוף גבת, אך לעומת זאת לא הפריד ביניהם בדרך אל הנצח...

אהובה וחיים הקרובים!
 אנו מודים בכל המצוינותיך כוס יין ביום שסחתכם-
 שמחתנו ונשבענו: בדרככם נלך לגשם את מחרתנו הסופית:
 רב עברי בארץ ישראל-
 קבוצת פ"נס ק:
 שנות בוכצוב
 ה נבצה
 עפולה
 טבריה
 חוצא- ירושלים
 אילת ושחר
 תלמי- ירושלים
 מתחקה
 מאדי גל
 מקה ישראלי
 נחתי יחנה
 ורשה - ילנה - וינצ
 ג'נסק

גומי לאישה

קנדון בפני הילדים

במעקב המסקרן אחר זוגות מתעלסים מצאו הילדים קנדונים משומשים, שליקטו בחורשות ושאר מקומות התייחדות. אלה הובאו לכיתה, בהם הביכו את הבנות, המורים והמטפלות. בשנות ה-40 תרגמו את שם המסטיק CHEWING GUM מאנגלית לעברית כ"גומי לעיסה". שם זה, בשינוי זעיר, התאימו הילדים כשם עם משמעות משעשעת ל"מציאה", לה קראו "גומי לאישה".

אנחנו חברים

חיים חיי אישות

למשל: הוא והיא חברים וחיים יחד בחדרו, אם כי הוא חבר והיא רק מועמדת! הצירוף "אנחנו חברים" הפך גם לשם זוג קבוע החי חיי אישות. בשנות ה-90 הזוג התייחד אפילו בבית הוריה, ללא הצהרה על הקמת משפחה. אם נישאו לאחר שנים, לעתים כשהייתה בהריון, התקדשו אצל רב ש"התיר את הבתולה..." בקריצת עין. חלק גדול מהחברויות התפרק, וכל אחד מבני הזוג קשר קשר חדש, עד שהגיעו לקשר שאותו מיסדו בנישואים..

כזרע לעפר

נס בריאת אדם

כשנפל יוסף פינסקי במבצע קדש, כתב עליו בן דורו, בננו אורי שוהם, בשירו "הרעש נשבר": "עיניו הפקוחות לא רואות שניצחנו והרעש נשבר, שדות נפתחים אל הסתיו ומעליו שותק המדבר. חיילים שבים אל אהובותיהם כזרע לעפר..." להמשך יצירת חיים חדשים.

קנדון

קונדום בעגה העברית

רק כשהתבררנו התברר שהכובעון נקרא בעולם בשם "קונדום", שניתן לו, לפי המסורת, על שם הממציא. אך בארץ קיבל ה"קונדום" הלועזי צורה עברית, בהשפעת המשקל "ילדון", וביטאו אותו "קנדון". הייתה אפילו בדיחה שאמרה: "סוס קטן=סוסון; ילד קטן=ילדון; אז קנדי קטן=קנדון".

אל הפופיק יש ללכת רחוק

להשגת מטרה יש להעז

מיכל ציפרשטיין-צפריר ויודקה הלמן עברו בשנות ה-30 ליד מלכה כנעני, גיסת אברהם שהכינה במטבח פופיקים לבישול. רירם נזל... יודקה הנחוש לקח מייד פופיק בידו. מיכל, המאופק, הצביע עליו ושאל: "האם אפשר לקחת את הפופיק אצלך?" מלכה, שהייתה רחבת מידות, שיחקה במובן הכפול של המילה פופיק, הצביעה על עצמה ואמרה: "כדי להגיע לפופיק אצלי תצטרך ללכת רחוק..."

יוזני שלי

נראה אותך גבר

גילה אלמגור המהוללת, הריצה בגבת תכנית יחיד על אשת רחוב, שלימדה אותנו שיר קצר לא תמים: "יו יו שלי / יו יו שלי / בואי נשחק ביו יו שלי". אז כמה גילה היפה, בחצאית שהבליטה את מכמניה, בחנה את הקהל וישבה על ברכי גבר כלשהו שהתבקש לשיר זאת, כשאנו מלווים. כך ישבה על נחמן שנקר ויצחק ולוז'ינסקי, ששרו כל אחד בתורו באיפוק והדרת קודש, שלא חשפו את ריגושם הטבעי.

חבר יש קפה

בת זוגך מוכה

מרכלים, שהייתה יחידאית בגיל העמידה שקיימה "סטוצים" עם חבר שעשה ולא נטה לקשר. היא אפילו לא כל כך זכרה את שמו, אך לא נס ליחה בנכונות לשחזר את החוויה. בכל פעם שעבר ליד ביתה, ניצלה את ההזדמנות לקרוא לו מרחוק בהצעה שאי אפשר היה לסרב לה: "חבר, יש קפה..."

מה זה קלדון

נראה אותך מגלה לנו

בתיבת השאלות בקבוצת "חצב" שאלו בעצת אורח מהעיר "מה זה קלדון". בחילוף הנו"ן בלמ"ד - כמו שולמית- שונמית. הכיתה למדה שמין הוא מקור הלידה, ולמורה לא היה נעים להודות בקיומו כתענוג גם מחוץ למשפחה. בעצת יהודה עידן ידידו, "הסביר" המורה משה ברק שאין מילה כזאת, אלא "קורדון" בכרם. כך הסביר להם על הדליית הגפן בקורדונים, לתדהמת הילדים, שהאורח הבטיח להם "סיפור".

גומי

קונדום גבתי

לבנימין רטנובסקי-שוהם נעלמו הקונדומים מהמסתור שבחדרו. הוא גילה כי אחיינו חיים, לימים ד"ר חיים שהם, אותו אימץ כילד-חוך, הוא האחראי לכך. בנימין חש לחיצי'ה המורה, שערכה בירור בכיתת חיים. "עד ראשי" היה הדוד בנימין עצמו, שסיפר לכיתה: "בערב אני רוצה לקחת גומי, פותח את הארון - הגומי איננו". מצחיק. כך קיבל "גומי" תוקף "רשמי" בגבת כתחליף למונח "קנדון".

התיבה

לקונדומים בשירות עצמי

מראשית הקבוצה, גם כשרעבו, נתנו האחיות קנדונים למי שלחש: "אפשר לקבל", בלי להוסיף מה... פנייה כזו לאישה הביכה במיוחד רווקים, כי התעוררו שאלות "מי בת הזוג" ואם "זה רציני". גברים לחצו ליתר צנעה, אך היה חשש מבזבוז בהעדר פיקוח. לכן בשנות ה-40 בנו תיבת קנדונים לשרות עצמי במרפאה, כשהאחיות לובה גבתי רבקה צפרייר ולאה שבח ראו בזווית העין מי לקח... וכמה...

דברים טובים

אמצעי מניעה

הקונדומים עברו לבסוף מהמרפאה ל"אספקה הקטנה", כמו סבון סכיני גילוח ו"דברים טובים" שניתנו בקיצוב, שכללו קפה, עוגיות וכו'. שוקה הנהג קיבל סבון, סכיני גילוח וקנדונים שביקש בלחש שלא ישמעו. כששאל מה עם "דברים טובים" שאזלו אותו יום, הצביע אריה פרניק האספקקר על אמצעי המניעה ואמר: "את הדברים הטובים כבר קיבלת".

שטיפה דחופה

למניעת הריון

בחורה שגילתה רטיבות אחרי משגל, רצה בדחיפות לחדר אחות לאה ברודר-שבח, נקשה בחלונה וקראה: "קומי, נקרע הגומי!". טבעי. שזו הייתה לרוב חוויה לילית. הן זינקו למרפאה ושם במיטה מוכנה לכך בקביעות, ביצעה לאה חוקן ברחם ודחפה את הפייה ככל שיכלה כדי להזרים יותר עמוק את תמיסת החיטוי לפי מרשם רופאת הנשים. "שטיפה דחופה" תרתי משמע. לאה לא זוכרת שמישהי הרתה לאחר מכן.

גרידה

הפסקת הריון

"הגרידה בראש הסכין עד שתגרד מהעור" (ברצלוני) כך עשה "סופר סתם" לאות שגויה שכתב בקלף. (מילון "אבן שושן") מסיבות דומות אומץ בארץ מונח זה גם להפסקת הריון. אחות אחת ויעקב גוריון, הקופאי הנצחי שמימן מטעם גבת, יחידים שותפי הסוד, שלקחו עמם אלי קבר, כשהבחורות אמרו שיצאו לחופש. אחיות שידלו להימנע מכך. ופעם אחת שכנעה לאה שבח אם אחת, ששבה הביתה דקות ספורות לפני שנכנסה לחדר הניתוח וילדה עוד ילד חמוד.

גן נעול

מין מהנה ובטוח

פגשנו גבתית אם לילדים, ששבה הביתה מניתוח גיניקולוגי, שאמור היה להיות סוף-סוף סוף פסוק ללידות נוספות. חשבנו לעודד אותה, אך היא הביטה בנו בחיוך ציני מהול ברחמים ואמרה: "אין בעיות! מעתה אני אהיה חופשייה ליהנות מגן העדן הנפלא, כי זהו גן נעול", עליו העיד מנעולן שהיה אז באופנה, כתליון על צווארה.

זה לא זז

ללא יעד באופק

"זוג חברים" המקיימים יחסים תקופה ארוכה ולא מראים סימני כניסה לחדר משפחה, וזוג נשוי כבר למעלה משנה, שהאישה עוד לא בהריון – היו נושאים טבעיים לשיחות רכיל לכול. אך הצדקנים שבחברינו נהגו לומר באנחת צער שבטבעיות "יצאה להם" בידיש: "עס ריצען נישט", שפירושו בעברית "זה לא זז!"

שלא אוכלתי

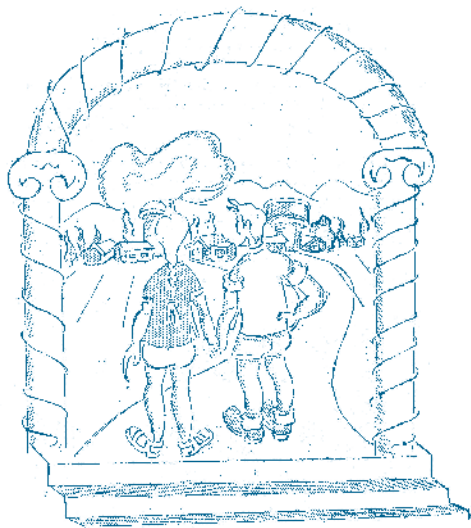
זה באשמתי

חווה רוזנבנד, אם שבט רוגל, שהייתה קצרת קומה, ובגרותה כבדת משקל, הייתה בטוחה בעצמה ולא ניסתה להסתיר את גוציותה. חרף ממדיה החריגים לא היססה להופיע בפומבי אפילו בבגד רחצה בבריכה שלנו ובשפת הים. כששאלה מדוע אינה מעצבת "פיגורה", לקחה אחריות על בחירתה בהנאה במקום בהופעה, וענתה בעברית טובה, בהיגוי הרוסי השרמנטי שלה: "ממה שלא אוכלתי – לא שומנתי"

המידה של בעלי

מומחיות המחסנאית

כמה מנשות גבת נהגו להגיע לדלפקה של יעל גוריון, מחסנאית הבגדים, עם תחתוני גברים שרצו לרכוש, ושאלו: "מה דעתך יעל, זו המידה של בעלי?" יעל כמובן חיוותה את דעתה, כשהיא רואה בעיני הנוכחים האחרים "הרהורים אסורים" על היכרותה הקרובה עם מידות הגברים ובמיוחד עם מידות התחתונים...

אדם ואדמה

הוא והיא

אברהם הרצפליד, מנהיג ההתיישבות הכריזמטי, דיבר בגבית על כיבוש האדמה וחיי האדם עליה ואמר את הדברים הבאים: "אדם ישנו, אדמה קיימת. היש זיווג מוצלח יותר מאשר לחיות חיים ארוכים של עשייה כאן, יום יום ולילה לילה?! מעניין שדווקא הוא, כרוק מושבע ידוע, נזקק ביחס האדם לקרקע לדימוי של זיווג בין "הוא והיא".

סנדלר

אב לתאומים

בעידן שבו אטל גוטליב-בן צבי הייתה בהריון, לא היו עדיין אמצעים לדעת את מין הילוד מראש. לכן הייתה הפתעה עצומה כשנולדה לאטל ולניומק'ה בן צבי בת ועוד בת, התאומות, תמר ונעמי. תאומים ראשונים בגבת. אך נודע הדבר, רץ יודק'ה הלמן בהתרגשות לשדה בו ניומק'ה עבד, וקרא לעברו: "מזל טוב סנדלר. אתה עושה זאת בזוגות.. אטל ילדה תאומים".

הכניס להריון

ייחוס הנושא לגבר

כנס - בהפעיל

למשל: אשתו במצב ואומרים שהכניס את המתנדבת להריון והיא לא מסכימה להפיל אשת איש "נכנסה להריון" והייתה "במצב", ללא ציון חלקו של הבעל. "הכניס אותה להריון" נאמר לרוב ביחסי מין שמחוץ למשפחה כשהבחורה הרתה. מושב הלצים צהל לאיד הגבר, שקודם היה מושא לקנאה אישית ככובש נשים. לגבר ש"הכניס להריון" בחורה והתקשר אליה אחר כך, התייחסו בגבית לפי בת הזוג. מחבביה סברו שהצליח, האחרים גרסו שנכשל.

להיכנס להריון

אותו פֶּעַל "כנס" רק בבנין נִפְעַל:

להיכנס להריון, בבנין נפעל, הדגיש את חלקן המרכזי של נשותינו בנס הלידה ולמעשה הציג את הנושא כעניינה בלבד: "היא נכנסה להריון"; "אני רוצה להיכנס להריון". מעולם לא שמענו מישהי שאמרה: "אדבר אתו שיכניס אותי להריון". חברותינו ראו את עצמן כאחראיות לכך לבדן. רק משנות ה-80 ואילך התחלנו לשמוע נימה משותפת חדשנית ומעשית, כמו "נעשה ילד".

מה שלום השיניים

איך את חשה בהריון

הוא פגש אותה במקרה על המדרכה הצרה, כשהייתה בהריון מתקדם עם בתה. מספרים כי בדממת השחר באין איש סביב, הוא שאל: "מה שלום השיניים?" היא התפלאה על השאלה, והשיבה לו: "מה פתאום שיניים?! כמי שידע עברית על בוריה, השיב על כך, כי זו דרך מנומסת לשאול על הריונה, אותו נושאות השיניים... כמו שנאמר: "כרסה בין שיניה".

החברה ייהנו

בחורה מושכת

מחסנאית הבגדים פרידה גונר לא נודעה כאנינת טעם בלבושה ולא בלטה בנשיות כובשת, בה גילתה עניין מועט. יעל גוריון באה פעם לקבל חולצה חדשה. כשמדדה אותה, אמרה לפרידה ש"הדקולטה" – המחשוף העברי, גדול מדי ומגלה בנדיבות את חריץ התווך בחזה המפותח, אותה נשאה בגאווה. על כך השיבה פרידה, בניסיון להיות מודרנית: "זה טוב! החברה ייהנו".

תן לאישה

מאצ' מוסווה

יצחק אידיסי-בן הלוי היה אומר: "תן לאישה ללכת לפניך. כדאי לך, כי בנימוס תכבוש את לבה". היא ראתה בו אדם מנומס, והוא הבין זאת כהשקעה לטווח ארוך...

לרכב

להתעלס

עליזה מן, בלטה בין חברותינו כ"חתיכה" מרשימה. אך הסתייגה מרודפי שמלות, שלכל היותר חמדו... מרחוק. את "נתוניה" וטוב טעמה מימשה בתחפושות בפורים. חלוצי גבת לא נרגעו שנים מהופעתה הכובשת במינימום לבוש כ"נערת הוואי". מה פלא שלסוסה הנאה באורווה קראו "עליזה"... פעם, כששאל חבר את האורוותן אם יוכל לרכב על עליזה, ענה לו זה: "בקש רשות מ...יוסף מן", בעלה.

מנוול, תעזוב אותי

איום בסקנדל קולני

כנשוי ומקובל בחברה, לא חזר אחריה, גם כי לא היתה מהמושכות ביותר. ערב אחד בא לחדרה לבירור כלשהו. היא שמחה לתשומת ליבו ולחיבוקו "החברי". אך במפתיע ייצרו גבר עליו, ולא הרפה. האישה, נעלבה עמוקות מכך שרצה בה רק כמושא לפורקן לייצרו בשעת הדחק, וצעקה בקול: "מנוול, תעזוב אותי!" השכנים שמעו וראו כשחמק, אבל שמו הטוב, חביבותו וכישרונו הגנו עליו מבלי שניזוק.

יד על הפנים

להסתרת הפרצוף

לא היה לו תירוץ לעזוב את רעייתו בלילה כדי לבוא אל "האחרת". אך לפנות ערב יכול היה לספר לה שיש לו "ענייני עבודה לסדר". כולם ראו כשיצא אל האחרת לאור היום. בחשש פן יתגלה "סודו", נהג "בדרך חשאית": כשהתקרב לבית האחרת האט את צעדיו, הביט ימינה ושמאלה לראות אם אין עדים, וליתר בטחון "הסתיר" בכף ידו את לחיו ועינו השמאלית, שהיו חשופות לדירות הסמוכות.

מגבת בחלון

אור ירוק

"ה'חבר'" נהג לבוא אליה, אך היו לה גם חובות חברתיות אחרות. לכן סיכמו שיטייל בקרבת מקום, ואם יראה מגבת בחלון, יידע שהיא פנויה. "לשונות רעות" ספרו שהיה גם "פעיל" אחד, שבא להנות מקסמיה פעם, "בזכות" המגבת, הגיעו שניהם יחד. "הפעיל" נבדק כשנחשף ל"חבר", שראה אותו באין אונגו, מלקק שירים... ופרש.

בן שלה - עיניים שלו

אין סודות בחברתנו

כך התבטא חיים כהן לעת זקנה: "היום אינני יכול כבר להכיר את הילדים הקטנים, מלבד ההוא. אני רואה שהילד הוא בן של ההיא, לפי העיניים שלו, שהם בדיוק עיניים של ההוא..."

חדרון טבריה בבית

מערת דודים

בשנות ה-40 היה במקלחת "החדשה" (ליד מכון הכושר) בנוסף לבתי שימוש, גם חדרון לטיפול ביתי במים מ"חמי טבריה", שנקרא "טבריה בבית". בשל תפקידה היה לה היה מפתח לחדרון, אותו שכפלה גם לו. שעה לפני היציאה לעבודה חמקו השניים המרשימים, ממטות בני זוגם, ושנים רבות נפגשו בחדרון זה, לגיוון היום-יום החלוצי האפור באין מפריע בשעה של התייחדות כובשת גוף ומרוממת נפש.

נקודת מבט שלו

פוליגמיה

במשקי האיכרים בפולין שוטט כמנין תרנגולות בראשות תרנגול בחצר שספקו ביצים גם לדגירה. חיים גבתי סייר בלולי עופות בארצות הברית וראה שדרושים תרנגולים בודדים להפריית לול בן מאות עופות, כי להקת נקבות כזאת זקוקה רק לזכר אחד. כשסיפר זאת ללולנית הותיקה טיבל, אם דינה ונועה פקר, היא ענתה לו בו במקום: "זה מנקודת המבט שלך, בחור".

מגששים באפלה

האהבה עיוורת

אמר יהושע גולדהור, אבי ורדה שמר, לחיה שיפמן רעייתו: "שנים רבות אנו תוהים על מהות מעמקי האהבה, ועדין מגששים באפלה".

רואים את החזה

מושכת תשומת לב

גולדה גת הייתה מעובדות "הסידורים" בחלון "הטלביזיה". יום אחד סיפרתי לה שהחבר'ה רואים גם את החזה שלה מציץ בעת העבודה מול החלון. על כך השיבה לי גולדה בחיוכה הנשי הכובש: "תראה בחור צעיר. אני כבר לא אישה צעירה, אם תוך כדי עבודה זה קורה וזוכה כך לתשומת לב, אני חשה גאוה על העניין שאני עדין מעוררת, מבלי שהקרבת דבר, שכן דמיונם ראה הרבה יותר ממה שנראה באמת.

מלכת מגידו (מ.מ.מ.מ.)

מושכת תשומת לב

בשנות ה-60 כשעוד נשלחנו לנופש לנוח, בילתה מלכה מירן שבוע ימים בבית ההבראה "מגידו" על הר הכרמל. היא שבה משם רוויית נחת וסיפרה: "נשאו אותי על כפיים, כמלכה". חבורת וובקה-ורדה האזינה בביטול שהסתיר קורטוב קנאה, וקראה לה "מלכת מגידו". מאז, בכל פעם כשהלכו רכיל, הזכיר וובקה את "מלכה מירן מלכת מגידו", וליתר זהירות בשם הצופן - מ.מ.מ.מ.